

59 הביאה אל הבית. רב שמואל בר אבהו קמיה דרב פפא משמיה
60 דרבא בר עולא אמר, שהדין שהמוזהה צריכה להיות בימין הפתח
61 נלמד מהבא – מפסוק זה, שנאמר כשיהיודע הכהן רצה לחזק את
62 בדק הבית והוצרך לקחת כסף מזהעם לשם כך (מלכים ב' יב ט) וינקה
63 יהיודע תכחן ארון אחר ויבא הר' בדלתו ויתן אתו אצל המזבח
64 מימין בבוא איש בית ה' ונתנו שמה תכחנים שמרי הסף את כל
65 תכספי המזבח בית ה', דהיינו שהנכנס לעזרה מצד מזרח והולך
66 למערב, היה רואה את הארון מימינו, מפני שהארון היה אצל הקיר
67 הצפוני, וממה שנאמר 'מימין בבוא איש בית ה' משמע שכל דבר
68 הנתון בדרך ביאה צריך להיות מצד ימין של הבא אל המקום.
69 הגמרא מבארת את מחלוקת התנאים בדין בית שאין לו אלא פצים
70 אחד. מבררת הגמרא: מאי רבי מאיר, כלומר, היכן מצינו שיטת רבי
71 מאיר בדין זה. משיבה הגמרא: דתניא, בית שאין לו אלא פצים
72 אחד, רבי מאיר מחייב במוזוה וכתבם פומריין. מבארת הגמרא:
73 מאי מעמא דרבנן, 'מוזוה' כתיב בפסוק וכתבתם על מזוה ביתך
74 ובשעריך' (דברים טו ט), ומדייקים חכמים ממה שכתוב 'מוזוה' בלשון
75 רבים ומיעוט רבים הם שנים, שכדי שפתח יתחייב במוזוה צריכים
76 להיות לו שני פצים. מאי מעמא דרבי מאיר, דתניא, נאמר (שם)
77 וכתבתם על מזוה, שומע אני מיעוט מזוהות שנים, כלומר שכדי
78 שפתח יתחייב במוזוה צריך שיהיו לו שתי מזוהות משקוה, אבל
79 כשהוא (הכתוב) אומר 'מוזוה' כפרשה שניה שנשנתה בק מצות
80 מוזוה (שם טו ט), שאין תלמוד לומר – שהכתוב לא היה צריך לכפול
81 דבר זה, הני ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט,
82 ומעטו הכתוב למוזוה אחת, כלומר שגם פתח שיש בו רק מזוהת
83 משקוה אחת חייב במוזוה, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר,
84 אינו צריך לדרוש ריבוי אחר ריבוי, כשהוא (הכתוב) אומר לגבי
85 דם פסח מצרים 'על המשקוף ועל שתי המזוהות', שאין תלמוד
86 לומר – לא היה לתורה לכתוב את התיבה 'שתי', שהרי אנו יודעים
87 שהזאת הדם היתה על שתי המזוהות שנאמר 'המזוהות' בלשון רבים,
88 ומיעוט רבים שנים, אלא מה תלמוד לומר 'שתי', זה בנה אב –
89 התיבה 'שתי' משמשת כאב לתלמוד ממנה גם במקומות אחרים, ככל
90 מקום שנקאמר 'מוזוה' אינו אלא מוזוה אחת עד שיפרט לה
91 התיבה 'שתי' כמו בדם פסח מצרים, וכיון שבמוזוה לא נאמר 'שתי
92 מוזוה', לכך גם פתח שיש בו רק מזוהת משקוה אחת חייב במוזוה.
93 הגמרא מבארת דין בהלכות כתיבת מוזוה: תנו רבנן, נאמר בתורה
94 (דברים טו ט) וכתבתם על מזוה ביתך ובשעריך, מבררת הברייתא,
95 יכול וכתבתם את המוזוה על האבנים, כלומר על מזוהות המשקוף
96 עצמן, שכן היא משמעות הפסוק וכתבתם על מזוהות. משיבה
97 הברייתא: נאמר כאן לשון 'בתיבה' ונאמר להלן לגבי גט לשון
98 'בתיבה' בפסוק (שם טו ט) וכתב לה ספר ברייתו, מה להלן הכתיבה
99 צריכה להיות על הספר, שהרי נאמר 'ספר כריתות', אף כאן
100 הכתיבה צריכה להיות על הספר. שואלת הברייתא: או בלף לדרך
101 זו – שמה תלך בדרך אחרת ותלמד משלון 'כתיבה' האמור במקום
102 אחר, נאמר כאן – במוזוה לשון 'בתיבה', ונאמר להלן לשון
103 'בתיבה' בדברי משה רבינו לעם ישראל קודם שנכנסו לארץ ישראל,
104 בפסוק (שם טו ט) וכתבתם על האבנים את כל דברי התורה הזאת, מה
105 להלן מדובר בכתיבה על האבנים, אף כאן הכתיבה צריכה להיות
106 על האבנים. משיבה הברייתא: נראה למי דומה ענין המוזוה, דנין
107 כתיבה של מוזוה הנוהגת לדורות מכתובה של גט הנוהגת
108 לדורות, ואין דנין כתיבה של מוזוה הנוהגת לדורות מכתובה
109 שאינה נוהגת לדורות אלא רק בימי יהושע לאחר שעברו את הירדן.
110 וכן יש לתלמוד שכל כתיבת 'ספר' צריכה להיכתב בדיו וכמו שנאמר
111 להלן (ירמיה לו ט) ויאתם להם ברוך מפיו ויקרא אלי את הדברים
112 האלה ואני כותב על הספר בדיו, ומאחר שלמדנו שמוזוה וגט
113 צריכות להיכתב על 'ספר', לומדים מפסוק זה שהכתיבה צריכה
114 להיות דווקא בדיו.
115 מקשה הגמרא: אמר ליה רב אבהו בריה דרבא לרב אשי, רחמנא
116 אמר – התורה אמרה במפורש וכתבתם על מזוהות, ואת אמרת

1 אדעתא דנינה הוא העבדא – לצורך הגינה היא עשויה, ואף שיש
2 היכר ציר לצד הקיסונית אין הפתח חייב במוזוה.
3 הגמרא מבארת אין נפסקה הלכה: אפי' ורבא עבדי – עשו רבבה
4 ורב יוסף, שאם יש היכר ציר לצד הגינה הפתח פטור מן המוזוה, ואם
5 יש היכר ציר לצד הבית הלכה כחכמים שפטור מן המוזוה, ורב אשי
6 עבדי – עשה רבב ושמואל לחומרא, שאם יש היכר ציר לצד הבית
7 הפתח חייב במוזוה, ואם יש היכר ציר לצד הגינה קבע מוזוה בפתח
8 זה כדעת רבי יוסי. והילכתא רבב ושמואל לחומרא, שהמחלוקת
9 היא באופן שיש היכר ציר לצד הגינה, וכרבי יוסי שהפתח חייב
10 במוזוה.
11 דין נוסף בהלכות מוזוה: איתמר, לול פתוח מן הבית לעליה – כך
12 היה דרכם, שאם היו מדרגות בתוך הבית לעליה, היו עושים בבית
13 ארבע מחיצות מסביב למדרגות, כדי שלא ירד אדם לבית אלא
14 ברשות בעל הבית, וכן היו עושים בעליה ארבע מחיצות מסביב
15 למדרגות, כדי שלא יעלה אדם לעליה אלא ברשות בעל העליה,
16 ובמחיצות אלו יש פתח, ולפעמים היו עושים מחיצות רק בבית או רק
17 בעליה ואלו נועלים מכאן ואלו נועלים מכאן, אמר רב הונא, אם
18 יש לו פתח אחד, כלומר שיש מחיצות רק בבית או רק בעליה, תיב
19 במוזוה אחת, ואם יש לו שני פתחים, כלומר שיש מחיצות גם בבית
20 וגם בעליה, תיב בשתי מוזוהות בשני הפתחים.
21 אמר רב פפא, שמע מינה מדרב הונא דין זה, האי אינדרונא דאית
22 ליה ארבעה באבי – חדר שיש לו ארבעה פתחים, תיב בארבע
23 מוזוהות. מקשה הגמרא: פשיטא שיש לקבוע מוזוה בכל פתח.
24 מתרצת הגמרא: לא צריכא אלא באופן שאף על גב דהניל להיכנס
25 בקחד – באחד הפתחים, ובשאר הפתחים אין רגילים כל כך להיכנס,
26 גם הפתחים האחרים חייבים במוזוה ואינם בטלים לפתח שרגילים
27 להיכנס בו.
28 דין נוסף בהלכות מוזוה: אמר אמימר, האי פיתחא דאקרא – פתח
29 הנמצא בקרן זוית של הבית, תיב במוזוה. אמר ליה רב אשי
30 לאמימר, מדוע פתח זה חייב במוזוה, והא לית ליה – והרי אין לו
31 פצימין – עמודים שישמשו כמוזוה המשקוף. אמר ליה אמימר לרב
32 אשי, ראשי התולים שבצדי הפתח עדי פצימי – אלו הם הפצימין
33 של הפתח, ולכן חייב במוזוה.
34 רב פפא איקלע לבי – נודמן לבית מר שמואל, הוא ההוא פיתחא
35 דלא הוה ליה – ראה פתח שלא היה לו אלא פצים אחד משמאל
36 – משמאלו של הפתח, דהיינו שהפתח היה ליד הקרן זוית, וכנגד
37 הקרן זוית בשמאל הכניסה לחדר היה פצים אחד, אך הכותל שבקרן
38 זוית אינו נחשב פצים, ועבדי ליה – ועשה לו מר שמואל מוזוה.
39 אמר ליה רב פפא, קמאן – כדעת מי עשית לפתח זה מוזוה, האם
40 ברבי מאיר הסובר שגם פתח שיש לו פצים אחד חייב במוזוה (כפי
41 שיבואר בסמוך). הלא גם לדעת רבי מאיר פתח זה פטור מן המוזוה,
42 אימר דאמר – הרי מה שאמר רבי מאיר הוא רק כשהפצים הוא
43 מימין הפתח ובו קבועה המוזוה, אולם כשהפצים הוא משמאל
44 הפתח מי אמר – וכי אמר רבי מאיר שחייב במוזוה. מבררת הגמרא:
45 מאי היא – מנין שצריך לקבוע את המוזוה בימין הפתח. דתניא,
46 נאמר בתורה (דברים טו ט) וכתבתם על מזוה ביתך ובשעריך, ודורשת
47 הברייתא שהמוזוה צריכה להיות במקום פיתח – דרך כניסתך, מן
48 הימין, דהיינו כשאתה בא לבית תהיה המוזוה בימין, שכתבת 'ביתך'
49 רמוז ענין הביאה אל הבית. שואלת הברייתא: אתה אומר מן הימין
50 של הבא אל הבית, או אינו אלא משמאל הבא אל הבית, שהרי
51 בתיבה 'ביתך' רמוז רק ענין הביאה אל הבית ולא ימין או שמאל.
52 משיבה הברייתא: תלמוד לומר 'ביתך' שהמוזוה צריכה להיות
53 בימין. מבררת הגמרא: מאי תלמודא – איך לומדים שהמוזוה צריכה
54 להיות בימין. אמר רבה, דרך פיתח – הדרך שבה אדם בא אל
55 הבית היא מן הימין, משום דכי עקר איניש פרעיה דימינא עקר –
56 שכאשר אדם עוקר רגליו להיכנס הוא עוקר בתחילה את רגלו
57 הימנית, וכיון שהמוזוה צריכה להיות במקום הביאה אל הבית כמו
58 שנרמז בתיבה 'ביתך', היא צריכה להיות בימין הפתח ששם מתחילה

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב הוּנָא אֲסָבְרָא** - הסביר לִי, מקור
 39 הדין הוא **דאָמַר קָרָא** [-הכתוב] 'וְהָיוּ לְמִטְפֵּת בֵּין עֵינֶיךָ, תיבת
 40 'וְהָיוּ' היא לשון רבים, והרי אין מצוה להניח בין העינים אלא תפילה
 41 אחת, אלא שבאה התורה ללמדנו, שְׁפָל זְמַן שְׂמוֹנְחוֹת הַתְּפִלִּין שֶׁל
 42 ראש בֵּין עֵינֶיךָ, יְהוּ מוֹנְחוֹת עֲלֵיךְ שְׁתֵּימָּם - שתי התפילין, ולא יהיו
 43 התפילין של ראש מונחות בין העינים בזמן שאין התפילין של יד
 44 מונחות על הזרוע, ועל כן כאשר בא לחלוץ, חולץ את של ראש
 45 תחילה ואחר כך את של יד.
 46 הגמרא מביאה ברייתא הדנה בשני נידונים בענין הנחת תפילין
 47 בלילה: **תָּנּוּ רַבֵּנּוּ**, מי שהניח תְּפִלִּין לְפָנָי שֶׁעָלָה עִמּוֹד הַשַּׁחַר הוּא
 48 קודם זמן הנחתו, **מֵאִימְתֵי מְבָרַךְ עֲלֵיהֶן**, אומרת הברייתא: **מִשְׁעַת**
 49 **הַנְּחִתָּן** - משעה שהגיע זמן הנחתן ואילך. ומבארת הברייתא את
 50 דבריה: **כִּי צִדָּה** הוא האופן שבו יש לדון באדם שהניח תפילין קודם
 51 זמנו אימתי יברך עליהן, **הֵיךְ מְשַׁבְּחִים לְצִאת לְדַרְדֵּךְ** קודם עלות
 52 השחר, **וּמִתְיָרָא שְׂמָא יֵאבְדוּ** לו התפילין אם יטלן בידו, **כִּי יִחְזֹק** - אנו
 53 מתירים לו להניחן קודם צאתו לדרך, **וּכְשִׁינֵיעַ זְמַנָּן** - זמן הנחתן, ובא
 54 לברך עליהן, אין צריך לחולצן לפני הברכה ולהניחן מתחילה, אלא
 55 **מִשְׁמַשְׁשׁ בְּהֶן**, ובכך נחשב כאילו מניחן באותה שעה, **וּמְבָרַךְ עֲלֵיהֶן**,
 56 נידון נוסף דנה הברייתא: **עַד מְתֵי מְנִיחָן**, כלומר, עד מתי מותר למי
 57 שהיו תפילין מונחות עליו מבעוד יום, להשאירן על זרועו וראשו.
 58 מביאה הנה הברייתא שלש דעות: דעת תנא קמא, **עַד שֶׁתִּשְׁקַע**
 59 **הַחֶמֶה** ויצאו הכוכבים, ואסור לו להשאירן מונחות בלילה כל עיקר.
 60 **רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר**, אינו צריך לחלוץ את התפילין **עַד שֶׁתִּכְלָה רִגְלֵ בְנֵי**
 61 **אָדָם מִן הַשּׁוּק**, שהוא כשיעור חצי שעה לאחר [סוף] השקיעה,
 62 **וְחֻכְמִים** מקילים יותר **וְאוֹמְרִים**, שאינו מחויב לחלוץ את התפילין
 63 **עַד זְמַן שִׁינָה**. ומודים חֻכְמִים (לרבי) [ורבי] יַעֲקֹב לתנא קמא, **שֵׁאִם**
 64 **הִלְצָן** כדי לציאת לבית הכפסא או כדי לייבנס לבית הפרחין, וקודם
 65 שהספיק לשוב להניחן שְׁקָעָה הַחֶמֶה, ששוב אינו חוזר ומניחן, כיון
 66 שגם הם סוברים שהלילה אינו זמן מצות תפילין, ויש איסור מן
 67 התורה להניחן בלילה.
 68 **אָמַר רַב נַחֲמָן**, הִלְכָה בְּרַבִּי יַעֲקֹב, שאין חיוב לחלוץ את התפילין
 69 עד שתכלה רגל מן השוק. הגמרא מביאה אמוראים נוספים הסוברים
 70 כרבי יעקב: **רַב חֲסִידָא וְרַבָּה בַר רַב הוּנָא מְצִלוּ בְּהוּ בְּאוֹרְתָא** - היו
 71 מתפללים תפילת ערבית לאחר שהחשיך היום, כשהתפילין עדיין
 72 מונחות עליהם. **אִיכָא דְאָמְרִי** - יש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת,
 73 'אמר רב נחמן, אין הִלְכָה בְּרַבִּי יַעֲקֹב', הסובר שאין חיוב לחלוץ את
 74 התפילין עד שתכלה רגל מן השוק, אלא כתנא קמא, שאמר שמיד
 75 בצאת הכוכבים חובה עליו לחלוצן.
 76

שמועה נוספת: **אָמַר רַב חֲסִידָא**, הֵסֵךְ בֵּין הַנְּחִתָּה תְּפִלָּה [-תפילין]
 2 של יד להנחת תְּפִלָּה של ראש, חוֹזֵר וּמְבָרַךְ קודם שיניח את של
 3 ראש, שכיון שהפסיק בדיבור בין הנחת תפילין של יד, לשל ראש, אין
 4 הברכה שבירך קודם הנחת של יד, פוטרת את של ראש.
 5 מקשה הגמרא על דברי רב חסדא: **כֵּן אֵין** - וכי רק אם דיבר בין
 6 תפילין של יד לשל ראש, צריך לברך על התפילין של ראש, ואם לא
 7 **כֵּן לֹא**, וְהָא שְׁלַח רַב תְּהִיָּא בְּרִיה דְּרַב הוּנָא, מְשַׁמֵּיה - [משמו] דְּרַבִּי
 8 יוֹחָנָן, הלכה זו לבית המדרש, על תְּפִלָּה שֶׁל יָד אָמַר [-מברך],
 9 בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין, וְעַל תְּפִלִּין שֶׁל
 10 ראש אָמַר, בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מְצוֹת תְּפִלִּין.
 11 הרי שלדברי רבי יוחנן יש לברך תמיד על תפילין של ראש, ולא רק
 12 כאשר דיבר בין של יד לשל ראש, ושלא כדברי רב חסדא.
 13 הגמרא מבארת את דברי רבי יוחנן באופן שלא יסתרו את דברי רב
 14 חסדא. מתרצת הגמרא: **אֲפִי וְרַבָּא דְאָמְרֵי תְּרוּוּיָהּ** - שניהם היו
 15 אמורים, שגם רבי יוחנן סובר, שאם לא **כֵּן** בין הנחת תפילין של יד
 16 לשל ראש, מְבָרַךְ רק ברכה אחת, כלומר ברכת 'להניח' שמברך
 17 קודם הנחת של יד, ופטר על ידה גם את של ראש, ורק באופן שְׁקָה,
 18 אמר רבי יוחנן, שְׁמְבָרַךְ שְׁתֵּימָּם, אחת על של יד ואחת על של ראש,
 19 וכדברי רב חסדא.
 20 הגמרא מביאה ברייתא המדברת בענין מי ששח בין הנחת תפילין של
 21 יד לשל ראש: **תָּנָא**, הֵסֵךְ בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד לְתְּפִלָּה שֶׁל ראש, ולא
 22 חזר לברך על הנחת התפילין של ראש אלא סמך על הברכה
 23 הראשונה, עֲבִירָה הִיא בְּיָדוֹ, וְחוֹזֵר עֲלֵיהָ - בסביבתה, אל ביתו,
 24 מְעַרְבֵי הַמְּלַחְמָה - מהחיל הערוך והמסודר למלחמה, ואינו נלחם
 25 יחד עם אחיו, כמו שנאמר בתורה, שהשוטרים היו מצוים את העם
 26 קודם יציאתם למלחמה (דברים כ, כ). 'מי האיש הִירָא וְרַךְ הִלְכָב יֵלֵךְ
 27 וְיִשָּׁב לְבֵיתוֹ' ודרשו חכמים (סוטה מד, ב), זהו המתירא מן העבירות
 28 שבידו.
 29 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את סדר הנחת תפילין: **תָּנָא**,
 30 **כִּשְׁהוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין**, מְנִיחַ את שֶׁל יָד תְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּךְ מְנִיחַ את
 31 **שֶׁל ראש**. וּכְשֶׁהוּא חוֹלֵץ, חוֹלֵץ קודם את שֶׁל ראש וְרַק אַחַר כֵּךְ
 32 חוֹלֵץ את שֶׁל יָד.
 33 מבררת הגמרא: **כִּשְׁלָמָא** - מובנים דברי הברייתא במה שאמרה,
 34 **כִּשְׁהוּא מְנִיחַ**, מְנִיחַ שֶׁל יָד וְאַחַר כֵּךְ מְנִיחַ שֶׁל ראש, שכן למדים
 35 דין זה ממה דְּכַתִּיב בפרשת תפילין (דברים יח), **וְקִשְׁרְתֶם לְאוֹת עַל**
 36 **יְדֵיךָ** בתחילה, וְהָדָר - ורק אחר כך **'וְהָיוּ לְמִטְפֵּת בֵּין עֵינֶיךָ'**, אֵלָּא
 37 - אבל מה שאמרה הברייתא **כִּשְׁהוּא חוֹלֵץ**, חוֹלֵץ מקודם את שֶׁל
 38 ראש וְרַק אַחַר כֵּךְ חוֹלֵץ את שֶׁל יָד, מְנַל - מדיחן לנו דין זה.

המשך ביאור למ' מנחות ליום שלישי עמ' א

אחת בתפילין, התפילין פסולות, שהרי נאמר במוזזה (דברים ו ט)
 14 'כִּתְבֶתֶם עַל מְזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ', ודרשו חז"ל מתיבתא וכתבתם
 15 שתהא כתיבה תמה, דהיינו שלימה כהלכתה, וכן הדין בתפילין.
 16 מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב**, **לֹא נִצְרְבָא אֵלָא לְקוּצוֹ** -
 17 לרגל הימנית שֶׁל האות יו"ד שאם היא חסרה היינו אומרים שהתפילין
 18 כשירות, מפני שרוב צורת האות ניכרת וזה נחשב כ'כתיבה תמה', ובאה
 19 המשנה להורות שהתפילין פסולות. מקשה הגמרא: **וְהָא נָמִי** - הלא
 20 גם זה פְּשִׁיטָא, שהרי אם האות נפסלת חסרה בתפילין האות יו"ד.
 21 מתרצת הגמרא: **לֹא נִצְרְבָא אֵלָא לְאִידָךְ דְּרַב יְהוּדָה**, דְאָמַר רַב
 22 יְהוּדָה אָמַר רַב, **כֹּל אוֹת שְׂאִין גְּוִיל** - קלף מוקף לה מֵאֲרַבְעַ
 23 רְחוֹתֵיהָ, דהיינו שאין קלף חלק בין האותיות אלא אות דבוקה לאות
 24 אחרת, פְּסוּלָה, וכוננת המשנה 'כתב אחד מעכבן' היא שההלכה
 25 שנאמרה ב'אות אחת' שלא תהא דבוקה לאות אחרת, מעכבת.
 26

גִּילָף - ואין אתה אומר שלומדים בגזירה שוה 'בְּתִיבָה' 'בְּתִיבָה'.
 2 מתרצת הגמרא: **אָמַר קָרָא וּכְתַבְתֶּם** ונדרש מכך שכתיבת המוזזה
 3 צריכה להיות בְּתִיבָה תְּמָה - שלימה, וְהָדָר - ולאחר מכן נאמר **עַל**
 4 **הַמְּזוֹזוֹת**, דהיינו שלאחר שכותבים כתיבה תמה יש לקבוע את
 5 המוזזה הכתובה על מוזחות המשקוף, ואי אפשר לכתוב כתיבה תמה
 6 בדין על עצים ואבנים. מקשה הגמרא: **וּמֵאַחַר דְּכַתִּיב [וּכְתַבְתֶּם]**
 7 **הִיא גְּזִירָה שְׁוֶה לְמָה לִי** - מדוע היא נצרכת. מתרצת הגמרא: **אִי**
 8 **לֹא גְּזִירָה שְׁוֶה**, הִיּוּ אֲמִינָא לִיכְתַּבָא אֲאֵבְנָא וְלִיקְבָעָה אִסְפִּיא -
 9 שצריך לחקוק בסמין את המוזזה על אבן שבאופן כזה נחשבת
 10 החקיקה כתיבה תמה, ולאחר מכן לקבוע את האבן בצורת הפתח.
 11 **קָא מְשַׁמַּע לָן** שהמוזזה צריכה להיות כתובה על ספר.
 12 שנינו במשנה (לעיל ב.ח.), **אֲרַבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁבְּתְּפִלִּין מְעַכְבּוֹת זוֹ אֶת זוֹ**,
 13 **וְאִפִּילוּ כְּתַב אֶחָד מֵעַכְבָּנָן**. מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא שאם חסרה את

אולם לממשמש בהן ומרגיש שהן כתובות בארבע יריעות הן
 מורגשות כשתי אותות כשדופקות זו בזו, **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה**, **רַבִּי יוֹסֵי**
אָמַר, **אֵינּוּ צָרִיךְ לְדַבֵּק אֶת אַרְבַּע הַיְרִיעוֹת**. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי**, **וּמוֹדָה**
לִי רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שָׁאֵם אֵין לֹא לְאִדָּם תְּפִלִּין שֶׁל יָד וְיֵשׁ לֹא שְׁתֵּי
תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, והרי בתפילין של ראש יש ארבעה בתים ואילו
 בתפילין של יד צריך להיות רק בית אחד, **שְׁמוֹנֶה עוֹר עַל אַחַת מִהֶן**
 [– משתי התפילין של ראש] מבחוץ כדי שארבעת הבתים יהיו נראים
 כבית אחד, **וּמְנִיחָה עַל יָדוֹ**, אף שהפרשיות כתובות בארבע יריעות
 נפרדות ומונחות בארבעה בתים. מקשה הגמרא: וכי רבי יהודה מודה
 לרבי יוסי שבדיעבד יצא אם הניח תפילין של יד שארבע היריעות
 שבהן נפרדות, הלא הִיָּינוּ פְּלוּגֵינִייהוּ – זו היא מחלוקתם של רבי
 יהודה ורבי יוסי. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבָּא**, **מְדַבְּרֵי שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי**
נִשְׁמַע שְׁחֹזַר בּוֹ רַבִּי יְהוּדָה מְדַעְתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְדַבֵּק אֶת הַיְרִיעוֹת
בְּתִפְלִין שֶׁל יָד, והודה לרבי יוסי שאף אם ארבע היריעות נפרדות
 יצא ידי חובתו.
 מקשה הגמרא: **אֵינִי** – האם כך הוא הדין שמוטר להניח תפילין של
 ראש על היד, **וְהָא – וְהָרִי שֶׁלַּח רַב תַּנְיָה מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן**,
תְּפִלָּה שֶׁל יָד עוֹשֵׂין אוֹתָהּ שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵין עוֹשֵׂין אוֹתָהּ
שֶׁל יָד, **לְפִי שְׁאֵין מוֹרִידִין מְקֻדְּשָׁה חֲמוּדָה לְקְדוּשָׁה קְלָה**, ותפילין
 של ראש קדושתן חמורה מתפילין של יד מפני שרובו של השם 'שתי'
 נעשה בתפילין של ראש. האות שיֵין על הבית עצמו היא האות 'דלתי'
 בקשר שברצועה, ואילו בתפילין של יד נעשה רק האות יו"ד בקשר
 הרצועה. ועוד, שנאמר (דברים כח ט) **וְיָרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה'**
נִקְרָא עֲלֶיךָ וְיָרְאוּ מִיָּךְ, ודרש רבי אליעזר הגדול (להלן לה) אלו
 תפילין שבראש. מתרצת הגמרא: **לֹא קִשְׂיָא**, **הָא פְּעִיתִיקְתָּא – הַדִּין**
שֶׁתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ אֵין עוֹשֵׂין אוֹתָהּ שֶׁל יָד מדובר על תפילין ישנות
 שכבר הונחו על הראש, וכבר חלה עליהם קדושה חמורה של תפילין
 של ראש, **הָא פְּתֻדְתָּתָא – והדין שמוטר לעשות מתפילין של ראש**
שֶׁל יָד מדובר על תפילין חדשות שרדיין לא הונחו על הראש, ועדיין
 לא חלה עליהן קדושה חמורה. **וְלִמָּאן דְּאָמַר הוֹמְנָה מִלְּתָא הִיא**,
דהיינו שכל דבר שיחוד לצורך שיש בו קדושה, חלה עליו הקדושה
 משעה שיחוד לכך, ואם כן גם תפילין חדשות כיון שיחודו לצורך
 תפילין של ראש, חלה עליהן קדושת תפילין של ראש ואסור להניחן
 על היד, צריך לומר **דְּאֵתְנִי עֲלֵייהוּ מְעִיקְרָא – שמתחילה התנה**
עליהן שאם יהיה צריך יניחן על היד, ולכן מותר להניחן על היד.
 הגמרא מבארת את סדר הנחת הפרשיות בתפילין: **תַּנּוּ רַבִּנּוּ, בִּיצַד**
כְּדָרָן – כיצד הוא סדר הנחת הפרשיות בתפילין, פרשת 'קדש' לי'
 (שמות יג ב) ופרשת 'וְהָיָה כִּי יִבְיָאךָ' (שם יג א) **מִיָּמִין**, פרשת 'שִׁמְעוּ'
 (דברים יד ו) ופרשת 'וְהָיָה אִם שָׁמַעְתָּ' (דברים יא א) **מִשְׁמָאל**. מקשה
 הגמרא: **וְהֵתֵינָא אִיפְכָּא – והרי שינינו ברייתא הפוכה**, שפרשת 'קדש'
 לי' ופרשת 'וְהָיָה כִּי יִבְיָאךָ' משמאל, ופרשת 'שִׁמְעוּ' ופרשת 'וְהָיָה אִם
 שָׁמַעְתָּ' מימין. מתרצת הגמרא: **אָמַר אַבְיָי**, **לֹא קִשְׂיָא**, **כָּאן מִיָּמִינוּ**
שֶׁל קוֹרָא וְכָאן מִיָּמִינוּ שֶׁל מְנִיָּה, דהיינו שברייתא אחת מדברת על
 ימין המניח וברייתא שניה מדברת על ימין הקורא שעומד כנגד
 המניח, וממילא ימין המניח הוא שמאל הקורא ושמאל המניח הוא
 ימין הקורא. **וְהִקְוֵרָא קוֹרָא כְּפֻרְךָ – כסדר שהפרשיות כתובות**
בתורה, דהיינו כאשר העומד כנגד המניח קורא את הפרשיות, הן
 מונחות מימין לשמאלו לפי הסדר שבו הן כתובות בתורה, מימין
 'קדש' לי', לאחר מכן 'וְהָיָה כִּי יִבְיָאךָ', לאחר מכן 'שִׁמְעוּ' ולאחר מכן
 'וְהָיָה אִם שָׁמַעְתָּ', נמצא שהברייתא ששינינו ש'קדש' לי' וְהָיָה כִּי
 יִבְיָאךָ' מימין, ו'שִׁמְעוּ' וְהָיָה אִם שָׁמַעְתָּ' משמאל, מדברת כלפי
 הקורא שהם סדורות מימין לשמאלו, ואילו הברייתא ששינינו
 'שִׁמְעוּ' וְהָיָה אִם שָׁמַעְתָּ' מימין, ו'קדש' לי' וְהָיָה כִּי יִבְיָאךָ' משמאל,
 מדברת כלפי המניח.
 הגמרא מבארת את דין התפילין שפרשיותיה אינן מונחות לפי הסדר:
אָמַר רַב תַּנְיָאֵל אָמַר רַב, **הַחֲלִיף פְּרִשְׁוֹתֶיהָ וְהִנְחֵן שְׁלֵא לְפִי הַסֵּדֵר**
שֶׁהֵן כְּתוּבוֹת בְּתוֹרָה, התפילין פְּסוּלוֹת. **אָמַר אַבְיָי**, **לֹא אֶמְרֵן – לא**
אמרנו שהתפילין פסולות

תפילין של ראש שונים מתפילין של יד, שבתפילין של יד ארבע
 הפרשיות נמצאות בתוך בית אחד ובתפילין של ראש כל פרשה
 נמצאת בבית נפרד. הגמרא מביאה ברייתא המבארת את המקור
 לדין זה: **תַּנּוּ רַבִּנּוּ**, נאמר בתפילין 'לְטַטַּפְתָּ' 'לְטַטַּפְתָּ' 'לְטַטַּפְתָּ'
 ובפסוק 'וְהָיָה לְטַטַּפְתָּ בֵּין עֵינַיִךָ' (דברים ח ו) שבפרשת 'שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל',
 ובפסוק 'וְלְטַטַּפְתָּ בֵּין עֵינַיִךָ' (שמות יג טו) שבפרשת 'וְהָיָה כִּי יִבְיָאךָ',
 ובפסוק 'וְהָיָה לְטַטַּפְתָּ בֵּין עֵינַיִכֶם' (דברים יא יח) שבפרשת 'וְהָיָה אִם
 שָׁמַעְתָּ', **הָרִי כָּאן אַרְבַּע**, כלומר, בפרשיות שבתפילין נאמר שלש
 פעמים 'לְטַטַּפְתָּ בֵּין עֵינַיִךָ', שתי פעמים חסר 'לְטַטַּפְתָּ' ופעם אחת
 מלא 'לְטַטַּפְתָּ'. כשתיבה זו נכתבה חסרה היא מלמדת על בית
 אחד שבתפילין, וכשנכתבה מלאה היא מלמדת על שני בתים
 שבתפילין, וכיון שנכתבה פעמיים חסר ופעם אחת מלא, לומדים
 שבתפילין של ראש צריך להניח את ארבע הפרשיות בארבעה בתים,
דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל. **רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר**, **אֵינּוּ צָרִיךְ לְדַרְוֵשׁ מִסְפַּר**
הַחֲסוּתִים וְהַמְלָאִים בְּתִיבוֹת 'לְטַטַּפְתָּ', אלא בתיבה 'לְטַטַּפְתָּ' עצמה
 נרמז דין זה, שתיבת 'טַטַּ' כְּמִקּוּם שִׁמְעוּ בְּתַפִּי פִירוּשָׁה שְׁתֵּי, וכן
 תיבת 'פַּת' כְּמִקּוּם שִׁמְעוּ אַפְרִיקָי פִירוּשָׁה שְׁתֵּי, ואם כן רמז
 בתיבת 'לְטַטַּפְתָּ' שבתפילין של ראש צריך לעשות ארבעה בתים.
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת דינים נוספים בתפילין של ראש:
תַּנּוּ רַבִּנּוּ, **יְבֹולִי יְכַתֵּב לְפִרְשֵׁי הַתְּפִלִּין עַל אַרְבַּעַת עוֹרוֹת –**
ארבע יריעות של עור ויניחם בְּאַרְבַּעַת בָּתִּים בְּאַרְבַּעַת עוֹרוֹת,
 כלומר שיעשה ארבעה בתים לתפילין מארבעה עורות נפרדים ובכל
 בית יניח פרשה אחת, ומנין שארבעת הבתים שבתפילין של ראש
 צריכים להיות מעור אחד (או תפורים ביחד). **תְּלַמּוּד לּוּמַר** (שמות יג
 ט) **וְלֹא־כָרוֹן בֵּין עֵינַיִךְ**, **וְכָרוֹן אַחַד אֶמְרָתִי לָךְ וְלֹא שְׁנַיִם וְשִׁלְשָׁה**
וְכָרוֹנוֹת, **הָא בִּיצַד יִתְקִימוּ שְׁנֵי הַפְּסוּקִים**, **כּוֹתֵבָן –**את ארבע
 הפרשיות על אַרְבַּעַת עוֹרוֹת – ארבע יריעות של עור וּמְנִיחֵן
בְּאַרְבַּעַת בָּתִּים בְּעוֹר אֶחָד, דהיינו שמפשיטים עגל קטן מעורו
 ולוקחים חתיכת עור ומניחים אותו בדפוס שיש בו כמין ארבע
 אצבעות, ומניחים את העור שיתייבש על הדפוס וממילא נוצרים בו
 ארבעה בתים מאלילים בתוכנם מניח הפרשיות. **וְאִם בְּתַבֵּן –**את
 ארבע הפרשיות בעוֹר אֶחָד – ביריעה אחת וְהִנְיָחָן בְּאַרְבַּעַת בָּתִּים,
יָצָא יְדֵי חוֹבְתוֹ, כלומר שארבע הפרשיות צריכות להיות לכתחילה
 בארבע יריעות, אולם בדיעבד אם כתב אותן ביריעה אחת והכניס
 יריעה זו בארבעה בתים (באופן שיבואר להלן), יצא. וכשכותב את
 ארבע הפרשיות ביריעה אחת ומכניס יריעה זו בארבעה בתים, צריך
 לחתוך את היריעה מלמעלה בין פרשה לפרשה, וישאיר את היריעה
 מחוברת למטה, ותהיה היריעה נראית כמו ארבע פרשיות כדי
 שתהא כל פרשה בבית אחד וְצָרִיךְ שְׂיֵהָא רִיחָא גְדוּל בְּיַנְיָחָן – בין
 הבתים כדי שיהיה היכר, שכיון שארבע הפרשיות נכתבו ביריעה
 אחת צריך היכר גדול יותר מארבע פרשיות שנכתבו בארבע יריעות,
דְּבָרֵי רַבִּי, **וְאִם חֲכָמִים אֶמְרִים**, **אֵינּוּ צָרִיךְ לְהַשְׁאִיר רִיחָא גְדוּל בֵּין**
הַבָּתִּים, אלא די בחוט או משיחה שיתן בין בית לבית. **וְשׁוּיָן רַבִּי**
וְחַכְמַיִם שִׁנְיָהִם סוֹבְרִים שְׁנוֹנָן חוּט אוּ מְשִׁיחָה בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת
מֵהַבָּתִּים, כדי שיהא היכר ביניהם, כלומר גם רבי שסובר שצריך
 שיהא ריחח גדול בין הבתים מודה לחכמים שצריך ליתן בין הבתים
 גם חוט או משיחה **וְאִם אֵין חֲרִיץָן שֶׁל הַבָּתִּים**, כלומר החרץ שבין
 בית לבית, נִיבָר מְבוּחָן. התפילין פְּסוּלוֹת.
 הגמרא מביאה ברייתא הדנה כיצד יש לכתוב את הפרשיות
 שבתפילין של יד: **תַּנּוּ רַבִּנּוּ**, **בִּיצַד כּוֹתֵבָן אֶת הַתְּפִלִּין**, **תְּפִלָּה שֶׁל**
יָד כּוֹתֵבָה – את ארבע פרשיותיה על עוֹר אֶחָד – יריעה אחת של
 עור, **וְאִם כְּתֵבָה בְּאַרְבַּע עוֹרוֹת –** יריעות של עור וְהִנְיָחָה כְּבֵית
אֶחָד, **יָצָא יְדֵי חוֹבְתוֹ**, וְצָרִיךְ לְדַבֵּק אֶת אַרְבַּע הַיְרִיעוֹת בְּתַפִּיחָה או
 בדבק חזק, **שְׁנַאֲמַר** (שמות יג ט) **וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדֶךָ**, ולא נאמר
 'לאותות', ומתיבת 'לך' דורשים שְׂבָשֵׁם שְׂאוֹת אַחַת מִכְּחוּץ –
 שתפילין של יד נראות לאנשים מבחוץ כאות אחת, שהרי יש להן רק
 בית אחד, כֶּךָ צְרִיכוֹת לְהִיֵּת אוֹת אַחַת מִכְּפָנִים, ואם הפרשיות
 כתובות ביריעות נפרדות, אף שנראות לאחרים מבחוץ כאות אחת